

Koncert katoličkog zbora u sinagogi može učiniti više nego svi govori u Jasenovcu

U ponedjeljak u Lisinski ponovo dolazi Beogradska filharmonija i to više, srećom, nije politička, nego samo kulturna vijest

autor: Branimir Pofuk

26.05.2013.

Zbog Chorus angelicus i Orkestar Oružanih snaga RH u varaždinskoj sinagogi (Foto: Vjeran Žganec Rogulja/PIXSELL)

U ponedjeljak, 27. svibnja, u Zagreb ponovo stiže Beogradska filharmonija. Prošlogodišnje gostovanje u Lisinskom možda je još i imalo neke slabašne političke konotacije zato što je bilo prvo nakon rata. Ali, ove godine to sigurno više nije politička, nego samo kulturna vijest. I to prvorazredna, jer beogradski je orkestar i dalje na glasu kao ambiciozan ansambl u uzlaznoj putanji. Zagrebačka je publika već lani bila oduševljena sjajnim koncertom i sjećanje na taj nastup najbolja je pozivnica na ovogodišnji, a to što s njima kao solist dolazi i fantastični makedonski pijanist Simon Trpčeski dodatni je razlog za odlazak u Lisinski.

Najbolji srpski orkestar u Zagrebu više ne predstavlja nikakvo čudo, baš kao ni glazba srpskih kompozitora. Isto je s gostovanjem Hrvata u Srbiji. Naravno, s razmjenom huliganskih navijačkih zborova ide malo teže, ali ovdje govorimo o kulturi i normalnom ljudskom ponašanju.

Usput, kvalitetu i ambicije Beogradske filharmonije dokazuje i podatak da im 10. lipnja za dirigentski pult ponovo u goste dolazi legendarni maestro Zubin Mehta.

I normalno je moguće

Dokaz uspješne normalizacije kulturnih odnosa između Hrvatske i Srbije bio je i koncert Beogradskog muškog hora koji je 12. svibnja u zagrebačkoj crkvi sv. Marka održan na zatvaranju Festivala svetog Marka. Nisam bio tamo, ali mi je maestro Vladimir Kranjčević, umjetnički voditelj Festivala sv. Marka, ispričao da je popriličan broj ljudi nažalost ostao pred vratima crkve u kojoj više nije bilo mjesta i da je koncert bio nezaboravan. Probrani pjevači pod vodstvom dirigenta, pjevača i đakona Vladimira Rumenića predstavili su se antologijskim izborom bisera pravoslavne duhovne glazbe od mističnih zvučanja napjeva iz ranog srednjeg vijeka, pa do vokalnih partitura Stevana Mokranjca.

Niti taj koncert nije imao politička obilježja, čak ni usputna. Nije ga organizirala nijedna od manjinskih organizacija i udruga. Bio je to jednostavno umjetnički vrhunac glazbenog festivala na kojem su prethodno, uz domaće, nastupali i umjetnici iz još nekoliko drugih zemalja osim Srbije.

Zašto onda uopće ističem tako normalne i uobičajene stvari? Upravo zato što su normalne, a očito i moguće, premda u našoj državi još uvijek svako malo netko svrdla stare rane ne bi li iz njih isisao još malo tuđe krvi i vlastitog profita. U tu se svrhu crtaju i granice nekih specijalnih vremenskih i geografskih zona u kojima je za ovo ili ono još uvijek prerano. Što će reći da još uvijek nije svanulo.

Nakon prvog održanog zajedničkog regionalnog ciklusa u kojem su Slovenija, Zagrebačka i Beogradska filharmonija u jednom ciklusu svirale iste programe i međusobno se posjećivale nastupajući pred publikom partnerski-konkurentskih orkestrara, uprava beogradskog orkestra među svojim je muzičarima provela anketu. Zamolili su ih da na papir stave svoje dojmove, zapažanja i prijedloge. Jedna je glazbenica tada predložila da ciklus "Točka, tačka, pika" u sljedećoj sezoni promijeni ime. Obrazložila je to sasvim ispravnim zaključkom kako je smisao tog naslova ispunjen, kako je na prošlost definitivno stavljena točka i kako je vrijeme za neki drugi znak. Na primjer, dvotočku. Ipak, ime interfilharmonijskog ciklusa u međuvremenu je već bilo postalo brend, prepoznatljiv znak jedne pozitivne i konstruktivne inicijative, koji se, uostalom, može čitati i kao tri točke koje također pružaju neograničeno mnogo mogućnosti nastavka teksta i projekta. Jedan od nastavaka dogodio se ovih dana u Mostaru gdje su muzičari sva tri orkestra prvi put zajedno zasvirali. Na festivalu Mostarsko proljeće, kojim mostarski ogranak Matice hrvatske premošćuje Neretvu i ostale granice, kolege su došli su dati podršku domaćim glazbenicima koji voljom više nego brojem održavaju na životu ime Mostarskog simfonijskog orkestra, nekad vitalnog i poznatog ansambla. Tri su orkestra svojim novcem, ljudstvom i čovječtvom pritekla u pomoć četvrtom.

Pri tom, kako ističu filharmonijski direktori iz Beograda i Zagreba, oni ne stvaraju nikakav "orkestar bez granica". To bezgraničje u naslovima raznih projekata danas je vrlo moderno, vjerojatno zato što je i milo uhu upraviteljima međunarodnih financijskih fondova.

– Naši orkestri i naše institucije imaju i poštuju granice u kojima postoje i djeluju – kažu i Tasovac i Puljić. Ali, to ih nimalo ne priječi da te granice prelaze i preko njih

surađuju. Naprotiv.

Spomenuti koncerti uistinu nemaju politički karakter, ali moraju imati posljedice na jednoj mnogo višoj razini ljudskog života i postojanja nego što je ona politička: na kulturnoj, umjetničkoj, duhovnoj.

Filharmoničari i vladika

Nije slučaj što filharmoničari okupljeni u Mostaru nisu tražili partnera za svoje buduće projekte u političkim organizacijama, nego su ga našli u Interreligijskom vijeću Bosne i Hercegovine kojim trenutno predsjedava vladika Grigorije. Prava vjera, baš kao i prava umjetnost, ljude razdvaja samo onda kada je zloupotrebljena. Jer duh prolazi i kroz zidove.

Evo još jednog primjera. Iste one nedjelje kad je u svetom Marku pjevao Beogradski muški hor, bio sam u varaždinskoj sinagogi, odnosno onome što je od nje ostalo nakon ustaškog haranja 1941., komunističke epohe koja je od nje napravila kino te obnove koja se razvlači posljednjih dvadesetak godina. Naravno, svaka je obnova bolja od razaranja, ali zgrada svejedno još uvijek izgleda kao ruševina. Upravo na to mjesto propuha u gradskoj arhitekturi, kulturi i svijesti – građanskoj i kršćanskoj, želio je upozoriti varaždinski katedralni orguljaš, skladatelj i dirigent Anđelko Igréc. U sinagogu, za čiju je obnovu i prenamjenu u kulturni centar novac obećala i sadašnja ministrica kulture, maestro Igréc je poveo svoje pjevače iz varaždinske katedrale, zbor Chorus angelicus. Njima je pridružio i Orkestar Oružanih snaga Republike Hrvatske te izvrsne soliste i glumce. Prepreke tehničke i praktične naravi na koje su ga upozoravali iskusni organizatori kulturnih zbivanja maestro Igréc nije želio ni vidjeti ni uvažiti. I tako je među zidovima s kojih je otpala boja, ali ne i molitve ubijenih Židova, potresno odjeknula glazbena priča "Kralj David" Arhura Honeggera. A za umjetnicima su, kako i priliči, došli i biskup, i rabin, i gradonačelnik.

Nitko na ovakvim koncertima ne gubi rodoljubne osjećaje i nacionalni ponos i crjepovi ne padaju sa svetog Marka, ni crveni, ni bijeli. Ali, ljudskost hranjena glazbom sigurno raste.

Pukim slučajem sve se to dogodilo na dan komemoracije u Jasenovcu. Od svih tamo izrečenih govora glazba je bila moćnija i u crkvi svetog Marka i u sinagogi koja to više nije.